

pridelano, v hramih (keldrih). Tudi naši vinorejci se bojo mogli tega navaditi in vinom našim se bo odperla obilna kupčija po svetu. Pred vsem bo treba ustanoviti pravi čas tergatve, in (kar je navadno v vsih deželah, ktere prodajajo svoje vina po svetu), da se v vsakem nogradu večkrat terga, ker mešanje zrelega in nezrelega grojzdja je ena naj večih napak v vinoreji.

Zdraviteljske pisma

od kolere.

3. pismo.

Še marsikaj imamo svojim bravcem od kolere povedati, kar lastnosti in zdravila te bolezní zadeva, da dobijo prave zapopadke o nji in se varujejo nevarnih mazarij in mnogih tistih zdravil, ktere jim priporočajo mojstri-skazi ali za odvrtačo kolere ali za ozdravljanje.

Kolera *), ktera se kakor kuga po svetu vleče, je ptuja bolezen, in se zatega voljo imenuje azijatiška ali indiska kolera. Tudi v Evropi in sicer po vsih deželah našega dela sveta imamo, dokler svet stoji, kolero, to je, drisko z bljuvanjem ob enem, — al ta naša domača zlasti ob hudi vročini poleti navadna kolera ni tista hudobna kuga, ktera se je k nam pritepla iz jutrovih dežel — iz Azije, kjer je gnjezdo mnogih kužnih bolezní, kakor kóz (osepnic), ošpic ali oder (Masern), škerlatnice in mnogih družih, ki so se že zdavnej pri nas vselile ali se še bojo, preden bo konec sveta.

Od te poslednje pritepenke, ktera gotovo nikdar več ne bo iz Europe popolnoma pobegnúla, kakor tudi ravno omenjene niso, je toliko znano, da, čeravno je v izhodnji Indii ob južnih primorskih krajih od nekđaj domá, je vendar še le leta 1817 se kot strašna morivka prikazala v Jesori, tistem ovinku reke Ganges-a, ki se Ganges-Delta imenuje. Od tistega kota se je razširila po vsi Indii, se je vlekla čez vso Azijo in se leta 1830 pervikrat pritepla v Europo in sicer na Rusovsko, od kđar se je širila dalje čez Poljsko, da že leta 1831 se je prikazala pervikrat na Dunaji, kjer smo mi pervikrat imeli prilóžnost ž njo se soznániti. Takrat se je vlekla tudi po Nemškem, Angležkem, Francozkem in je celó se razširila v severno Ameriko. Leta 1831 je od našega cesarstva slovo vzela in ni bilo ne duha ne sluha po tem od nje do leta 1836. V letu 1836 se pa spet prikrađe v mnoge dežele in tudi v naše cesarstvo; takrat smo jo imeli tudi na Krajnskem, Štajarskem itd. Potem je zginila. Leta 1849 pa spet obiše Dunaj itd., pa je bila precej krotka. Potem spet mine. Lani pride četertikrat na Dunaj — pa tam je ostala in ni segla deleč okrog, čeravno je na Dunaji huda bila. Na Krajnsko je nismo nikoli dobili od dunajske strani, ampak vselej le iz laške.

Kakor je čudno nje prikazovanje, tako čudna je tudi nje nature. Po sledu te poti bi smeli misliti, da kolera je čisto kužna bolezen, ktera se razširja le po nalezbi. Al če pomislimo, da nobena kontumacija (Quarantaine) ji ni mogla še poti zapreti, kakor se gotovo zapera tako imenovani „černi smerti“ ali „turški kugi“ (Orient-Pest), — če dalje pomislimo, da se prikaže včasih na krajih, kamor ni po nobeni očitni viži zanešena bila, — in če poslednjíc še porajtamo, da zdravnikov, duhovnov in strežnikov ne umerje več kakor družih ljudi, ki nikoli niso opraviti imeli z bolnimi, pa spet ne moremo reči, da je kolera tako nalezljiva kuga, kakor so prave kužne bolezní. Čeravno tedaj kolera že več let obiskuje Europo, kjer so si naj slavniši zdravniki prizadevali spoznat nje vzrok in natoro, je

*) Beseda „cholera“ (kolera) je gerška. So nekteri, ki jo izpe-ljujejo od chole (χολε), kar pomeni žolč, in pa od reo (ῥεω) teči. Bolj pa pridejo tisti do resnice, ki terdijo, da kolera izvira od „cholera“ (χολερα), kar pomeni žleb (Dachrinne), po kterem iz strehe dežnica, kadar dež gré, s posebnim glasom hu-hljá, kteremu je enak tisti glas, ki se v trebuhu sliši, kadar za kolero bolnega driska žene.

vendar ta čudna bolezen še zmiraj ostala zastavica, ktere še nihče ni tako uganil, da bi mogli reči: „ta je prava“. Tisto misel, da je kolera zlo enaka v svojih vzrokih kózém ali osepnícám (Blattern), bi mi še naj bolj poterdili. Tudi kozé se začenjajo tú in tam, ker ni duha ne sluha od koz, same po sebi, mnogokrat se pa tudi nalezejo. Preiskovali so zdravniki in naravoslovci vodé in mnoge zeliša, ki so ljudém živež, pa nič niso mogli najti v njih; — vpraševali so zrakomer in gorkomer, pa nič jim nista povedala; — tudi preiskave električnosti zračne in magnetna iglica niso nič razodele. To pa so uterdile po mnogih skušnjah, da kolera v severnih in južnih, v izhodnjih in zapadnih deželah je že bila, — ob hudi zimi in vročem poletji, spomladi in v jeseni; nji je vse eno: ali je vreme lepo ali gerdo, mirno ali viharno, tudi po gromu in blisku ni zginila. Prederla je kitajsko zidovje, čez Himalajo in Kavkaz je šla, v Azii, Evropi, Ameriki in Afriki je bila. Napada ljudi mnogotere starosti in obojega spola, malokterikrat vendar otroke pod 3 leti, naj raji pa spravlja stare. Med revnimi jih več zbolí in umerje kakor družih, ker ti se ne v jedi, ne v obleki, ne v stanovanji ne morejo tako skerbno ravnati in škodljivih reči varovati, kakor uni. Pijance brez milosti morí; malokterijo prestane. V Krajnu vendar pomnimo v letu 1836, da eden naj hujih žganjarjev H. ji je, čeravno hudo zbolel, srečno peté odnesel, pa — kar nikdar sicer ne pomnimo — od tistihmal se je tudi takospokoril, da se ni ne kapljice žganja več dotaknil in potem še več let živel.

Vse to, kar smo v tem pismu, od kolere povedali, naj bode našim bravcem v nauk, da naj nikar ne verjamejo mazačem, ki jim priporočajo to ali uno zdravilo, da jih bo varovalo kolere, če počnejo sicer tudi, kar se jim poljubi. Če zdravniki po večletnem trudu okoli bolnikov še niso mogli do pravega spoznanja priti, kaj se smé še le od nevednih ljudi pričakovati. Iz tega pa so bravci tudi lahko nadalje spoznali, da za kolero nimamo zdravila, ki bi ga smeli rabiti v vsakoršnih okoljstvih, ampak da zdravila se spreminjajo po različnostih, ki jih ima bolezen po vzroku, iz začetka ali pozneje itd. Tudi se ni zanašati, če se je vreme po vetru, gromu in blisku shladilo in sčistilo, da bo zdaj konec kuge in da zdaj še smemo manj skerbno ali celó razujzdano živeti, pa tudi se ni ravno bati, če je kolera blizo, da bi mogla v naš kraj priti.

V 4. pismu bomo v sklep tega podučjenja še nekaj povedali od prikazkov te belezni in zdravilske pomoči.

Kratkočasno berilo.

Dolžnišnica.

(Konec.)

Vkljub temu dozdevnemu razkačenju se oba eden drugemu spodobno prikloneta in lesovščik se oberne proti vratom.

„Staruška, tebi pač naglo zavrè“, zakliče spravljiivo koževnik za njim. Sivček se namuza ter pravi: „To zna pač res biti! 80 rubljev ti dam“. —

Pogodita se naposled za 100 rubljev. Koževnik spiše oprostnico, ter jo svojemu gostu podá. Spet se poljubita in koževnik pristavi: „Sergi Feodorovič, ako boš usnja potreboval?“ Tedaj pridem k svojemu prijatlu Štefanu Timofejeviču; in ako bi bilo tebi lesa potreba?“

„Še to leto mislim novo „banjo“ (kopajuico) napraviti ter se bom pri tebi oglasil“.

„Boš dobro postrežen“, priterdi lesovščik in častivredna moža se ločita eden drugemu priklanjaje se.

Druga pot pa oproščevavca mnogo težje stane. Mora k starovercu, kteremu pravoverni Rus sramotno ime „razkolnik“ nadeva. Tú nič ne pomaga pogajanje; tú le zgolj pusta beseda velja. Staroverec je „mehovščik“ (kožuho-vinar), kaj bogat mož, al njegovo stanišče je prosto, brez vsega lepoticja; mize iz dobovine, klopí po stari šegi brez blazin; vse pa je čuda snažno in dobro vredjeno.